

الجانب العدواني في الشعر العبري الحديث – بياليك انموذجا

م. د. عدنان عبدالرزاق مصلح
الجامعة العراقية – كلية الاعلام

Teacher. Dr. Adnan Abdul Razaq Muslah
University: Al-A erakiya, Faculty of Communication

لا يخفى على احد ان اليهود عاشوا عبر التاريخ في معازل خاصة بهم فأعزلوا تماما عن العالم الخارجي انعزلوا مكانيا وانعزلوا فكريا وقد أثر هذا الانعزال عليهم سلبا على حياتهم وعلى نظرهم الى الشعوب المجاورة وأقصد هنا غير اليهود ، وقد ساهم في هذا الامر كتبهم المقدسة التوراة والتلمود وهما أساسا العقيدة اليهودية فقد ساهما مساهمة فاعلة اضافة الى الموروثات اليهودية التي جعلتهم يتعاملون مع الآخرين تعاليا وحسدا ، بغضا وكرها ، حقدا وشرا و ما جرى عليهما من تحريف وتشويه من قبل حاخامات اليهود الذين وظفوا هذين الكتابين لخدمة أهدافهم وأطماعهم حتى أنهم جعلوا من تعاليمهم وحقدهم شريعة مكتوبة يلتزم بها الصغير والكبير وقد اثر على سلوكهم فانعكس ذلك على نتاجاتهم الادبية لذا يتناول هذا البحث موضوع الجانب العدواني في الشعر العبري الحديث ، حيث ظهر واضحا وجليا وخاصة لدى شعراء الصهيونية ، وقد تم تناول الموضوع في ثلاثة مباحث تناول المبحث الاول حياة الشاعر بياليك والثاني تناول اسلوبه واهم مؤلفاته اما الثالث فتناول نماذج من شعره مع التحليل كما ختم البحث بأهم النتائج التي توصل اليها والله ولي التوفيق

The abstract

The aggressive aspect of modern Hebrew poetry – bialik poems a model

It is well-known that Jews lived through history in their own isolation and were to tally isolated from outside world . the Jews were isolated intellectually as well as in their region . this isolation attested her life and their views towards the adjacent communities , I mean here the non – Jews , who called "guewim" in Hebrew language i.e. the non – Jew , this matter contributed by their holy books torah and Talmud are the basis of Jewish doctrine as they were the active contribution of the Jewish community in addition to the jewish heritage which made them deal with others with covetousness envy ,hated ,rancor ,malice

The rabbis of the Jews were distorted those two book as they made use of them to serve their goads and greed's ,until they mode their teachings and malice as written law committed by the young and old people , and that has a great impact on their behavior which was reflected in their literary productions.

So this research dealt with the topic of aggressive aspect of modern Hebrew poetry , where it became clear and clear especially among the poets of Zionism .

The topic has been dealt with is three section , the first section is the life of the poet "bialik" the second section "bialik style and his literary productions , the third section dealt with certain samples of his poetry with analysis , the research concluded with most important finding reached by the researcher ,Allah grants success.

הצד התוקפני בשירה העברית החדשה - ביאליק כדוגמא

מאת מורה : עדנאן עבדול רזאק מוסלח

אוניברסיטת: אלעראקיה , פקולטת התקשורת

מלות מפתח : הצד התוקפני – השירה העברית החדשה- ביאליק- יצירות

תקציר

אין סוד כי היהודים היו לאורך ההיסטוריה בגטאות משלהם , הם היו מבודדים לחלוטין מן העולם החיצוני, הם היו מבודדים במרחב , הם היו מבודדים מבחינה אינטלקטואלית , וההשפעה היתה שלילית על חייהם ועל יחסם עם העמים השכנים . כלומר, הלא-יהודים, , בנוסף שכתבי הקודש שלהם , התורה והתלמוד , שהם בעצם האמונה היהודית גרמו להם להתמודד עם אחרים מעולה ורע, שנאה ושנאה, שנאה ורע, והעיוות שקרה להם על ידי רבני היהודים ששכרו את שני הספרים הללו כדי לשרת את מטרותיהם ואת שאיפותיהם, כך שהם עשו את תורתם ושנאתם חוק כתוב מחוייב על הצעירים ועל הכבירים שהשפיע השפעה גדולה על התנהגותם והשתקף אחר כך על יצירותם הספרותיות .

המחקר הזה עוסק בנושא התוקפנות בשירה העברית המודרנית, שבה היה ברור מאוד, ובמיוחד בקרב משוררי הציונות, הנושא מטפל בשלושה פרקים , הפרק הראשון עסק בחייו של המשורר ביאליק והשני עסק בציונות ובפולצטיקה הציונית , והשלישי עסק בדוגמאות שיריות עם הניתוח בנוסף להקדמה וסוף וכמה מהממצאים העיקריים של המחקר .

سאלת המחקר:

המחקר הזה מטפל בנושא התוקפנות בשירה העברית החדשה, מפני העיוות שקרא על כתב הקודש של היהודים (התנ"ך) ואת תורתם של הרבנים בתלמוד שקוראים לשנאה ותוקפנות כלפי עמים אחרים, וחיי היהודים בגולה, כל הסיבות האלה השפיעו השפעה גדולה על יצירתם הספרותיות של המשוררים בתקופת השירה העברית החדשה. בנוסף לתנועה הציונית ששיחקה תפקיד גדול וחשוב בתהליך לחנך את היהודים על השנאה והתוקפנות כלפי העמים האחרים.

מטרות המחקר

- 1- לדון בנושא התוקפנות בשירה העברית החדשה, ואיך השפיע על המשוררים העברים בתקופה זאת
- 2- לשפוך אור על כמה יצירות ספרותיות בשירה העברית שקוראים לתוקפנות נגד האחרים

חומר ושיטת המחקר

במחקר הזה השתמשנו בכמה שירים בתקופת השירה העברית החדשה, שנכתבו על ידי המשורר החשוב והגדול ביאליק שהצד התוקפני היה ברור ביצירותיו הספרותיות.

שיטת המחקר היא אנליטית, עם ניתוח כמה שירים שנכתבו על ידי המשורר.

חיוו של ביאליק

משורר עברי, נולד בכפר ראדי (ווליניה), בן שש היה, כשאביו, יוסף, פקיד ואח ר"כ חוכר – ריחיים עני, התישב בז'טומיר ופתח בה בית – מרזח. גם כאן ישבה המשפחה בפרבר כפרי, והנער יכול להוסיף ולרקום את החלומות, שרקם בחיק – הטבע: של ראדי, ואלה נתנו את אותותיהם העזים ביותר בשירתו. בן שבע היה ביאליק כשמת עליו אביו. חיי אמו האלמנה ושלושית יתומה היו קשים מנשוא, סבלותיה ואנחותיה מצאו אף הם את ביטויים בשירתו. לסוף מסרה אותו אמו לאביו – זקנו, ר'יעקב משה, שיש בקצה האחר של ז'טומיר. חיי הילד לא היו קלים בבית זה, שבו שלטו קפדנות וחומרה והתנכרות גמורה למאוייו של הילד. ואף המלמדים, שלידיהם נמסר, נהגו בו בקפדנות מרובה, אעפ"י שהכירו בחריפות – שכלו ובשרונותיו המעולים.

ביאליק רכש את חינוכו בישיבה* בוולוז'ין, כשהוא שוקד על ספרי הגמרא ויחד עם זאת מרחיב את ידיעותיו בספרות הרוסית. שם גם החל בכתיבה, ועד מהרה נדפסו שיריו בירחונים רבים ושמו יצא לתהילה בתפוצות ישראל. את פרנסתו מצא בתחילה כסוחר יערות ועצים ואחר – כך בשדה החינוך והתרבות, יחד עם רבניצקי יסד את הוצאת – הספרים "מוריה" וכן ערך עמו את "ספר האגדה".

ביאליק המשיך בכתיבה בד בבד עם עבודתו התרבותית והציבורית. שירתו של ביאליק מצטיינת במקוריות בתוכן ובצורה, גדולתו ניכרת בלשונו הוא הגיע לשלומות בצירוף מטבעות – לשון של הסגנון המקראי, לשון המשנה* והאגדה. ביאליק אף תרם תרומה חשובה לספרות – הילדים (שירים ופזמונים לילדים), וכן העשיר הספרות העברית במאמרי-ביקורת, במסות ובתרגומים.

ביצירתו ניכרות השפעותיה של הספרות העברית מן התנ"ך, התלמוד*, ספרות, ימי – הבינים ועד לתקופת ההשכלה.

הוא היה צמוד למסורת הרציפות הישראלית ולאמונה בכוחות הרוחניים של האומה, סימן – ההיכר החשוב ביותר של ביאליק כמשורר עברי לאומי הוא ללא ספק הרגשת הזהות שחש בין גורלו האישי ובין גורל עמו, בד בבד עם היותו משורר הלאום והתחיה של עם ישראל ניתן לחוש בשירתו בצלילים אנושים שימצאו בלבו של כל אדם, ללא הבדלי לאום רשמים חיים המבטאים את חוויותו והאישיות של המשורר. כתביו קובצו והוצאו לאור במספר רב של כרכים ואף תורגמו לשפות לועזיות.¹

הצד התוקפני בדוקטרינה היהודית

היהודים מאופיינים בגזענות ותוקפנות והשאילה מדוע שהם מאופיינים בתכונות האלה, כי היהודים רואים את עצמם העם הנבחר של אלוהים, גם היהודים טוענים שאלוהים מבדיל אותם מעמים אחרים, לכן, אנו רואים שהם מאופיינים בגזענות ותוקפנות כלפי עמים אחרים והדבר הזה באמצעות ספרי התורה היהודית והתלמוד, שהם מקור האמונה היהודית² ומשום שספרים אלה מדגישים את עקרון העליונות והגזענות היהודית על שאר עמי הארץ, ואומרת שהגויים ושאר העמים האחרים יהיו עבדים ליהודים³ הטקסטים של התלמוד אישרו את העקרונות האלה והציבו את היהודים בטיפול שעליו הם צריכים להתמודד עם האחרים, לכן, התלמוד מזכיר כי אם היהודים לא נבראו, הברכה לא תבוא מן הארץ, הגשם והשמש לא נבראו, ושאר היצורים לא יכלו לחיות.⁴

הצד התוקפני במחשבה היהודית על אלוהים

הנושא המאפיין והבולט ביותר של האמונה היהודית בהיבטים התוקפניים שלה הוא הקשר ההדוק בין אלוהי ישראל למלחמת ישראל, למלחמה יש תפקיד קדוש, מנהיגיה - בטענתם - הוא אלוהי ישראל וחיליה הם חיליה ' . בא בספר דברים 6

" להוריש, גוים גדלים וְעַצְמִים מִמֶּךָ 7
בספר זכריה אומאים

וְיָצָא יְהוָה, וְנָלַחַם בְּגוֹיִם הַהֵם, כְּיוֹם הַלְחָמֹו, כְּיוֹם קָרָב. 8

אנו מוצאים רב כמו יוג'ין בורוביץ שמדבר על מלחמת 1967 כי לא זו בלבד שהוא מאיים על מדינת ישראל, אלא מאיים על אותו אלוהים 9 .

בן גוריון אמר " אלוהי ישראל, הוא גם אלוהים של החילים", 10 . האלוהים הזה אל אכזרי המצווה את עמו להרוג את כל הזכרים בערים הרחוקות כמו בפר דברים רק, מְעַרְי הַעַמִּים הָאֵלֶּה, אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֵינוּ, נָתַן לְךָ נִקְלָה-- לֹא תַחֲיֶהָ, כָּל-נַשְׁמָה 11

האלוהים זה אינו מרוצה הפקודה שלהם להילחם באויבים, אלא פחד אותם אם הם לא לציית לפקודתו ולומר כמו בספר ויקרא לג , נו

1- הצד התוקפני בדוקטרינת היהודים בנביאים

אם אלוהים הוא בתמונה האכזרית והתוקפנית הזאת, אין פלא שהנביאים זהים, וזה מה שנמצא בספרים הקדושים של היהודים התורה והתלמוד , וכאשר צבא משה ניצח על המדיינים והגיע עם השללים, משה כעס עליהם כי הם לא השמידו את הילדים ואת הנשים ואמר להם:

וַעֲתָה הֲרָגוּ כָל-זָכָר בְּטָף; וְכָל-אִשָּׁה, יִדְעַת אִישׁ לְמַשְׁכַּב זָכָר--הָרָגוּ וְכָל הַטָּף בְּנָשִׁים, אֲשֶׁר לֹא-יָדְעוּ מְשַׁכֵּב זָכָר--הֲחִיּוּ, לָכֵם. 12

הושע בן נון, לאחר שהצליח להיכנס ליריחו, הניח את היסודות להתמודדות עם אנשי העיר וַיִּחְרְמוּ, אֶת-כָּל-אֲשֶׁר בְּעִיר, מֵאִישׁ נֶעֱד-אִשָּׁה, מִנֶּעֱד-זָקֵן; וְעַד שׂוֹר נְשָׂה וְחִמּוֹר, לְפִי-הָרָב. 13
האיסור במובן היהודי הוא להשמיד הכל בעיר מובסת, או להרוס אותו לחלוטין 14 וזה הנביא דוד (עליו השלום) ייחסו לו את הפשעים הנוראים ביותר

וְאֵת-הָעַם אֲשֶׁר-בָּהּ הוֹצִיא, וַיִּשֶׂם בְּמַגֵּרָה וּבְחַרְצֵי הַבְּרָזָל וּבְמַגְזָרֹת הַבְּרָזָל וַהֲעֵבִיר אוֹתָם בַּמַּלְכָן (בַּמַּלְכָן), וְכֹן יַעֲשֶׂה, לְכָל עַרְבֵי בְנֵי-עַמּוֹן; וַיֵּשֶׁב דָּוִד וְכָל-הָעַם, יְרוּשָׁלַם. 15

התוקפנות של היהודים היתה כתוצאה כי היהודים טוענים שהם העם הנבחר של אלוהים, והם טובים יותר מאחרים 16 , הם טוענים כי הם העם הנבחר של אלוהים יש להטמיע אותם משאר עמי הארץ, 17

כִּי עִם קְדוֹשׁ אֶתָּה, לִיהוָה אֱלֹהֵינוּ; וְכִּי בָחַר יְהוָה, לְהָיֹוֹת לוֹ לְעַם סְגֻלָּה, מִכָּל הָעַמִּים, אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי הָאָדָמָה. 18

התנועה הציונית :

צריך לדבר על הציונות ו הפובליציסטיקה הציונית מפני שרוב הסופרים היו שיכים לתנועה הציונית – והתוקפנות היתה ברורה ביצירותם הספרותית.

בספרות העברית החדשה היו שתי תנועות ציבוריות וגדולות ביותר בישראל בזמן החדש , הן תנועת ההשכלה ותנועת הציונית

והן שעיצבו את דמות חיינו החדשים וצרו את קלסתר פני ספרותיהם החדשה על גלגולה הרבים והשונים 19 . ספרות ההשכלה היתה משנות 1780 ועד שנות 1870 – ולספרות הציונית מאז כולל ספרות " חיבת ציון " ועד הקמת מדינת ישראל. על פי החלוקה הגאוגרפיה 20 .

התנועה למען שיבת ציון* . ראשיתה עם חורבן יהודה " וגלות היהודים מארצם היא מצאה את ביוטיה בתפילות , במנהגים דתיים , בתנועות משיחיות וביחוד בעליות שלא פסקו כמעט בכל הדורות .

נסיונות ראשונים להגשמת הרעיון נעשו על ידי הרבנים צבי קאלישר *אליהו גוטמכר* ויהודה חי אלקלעי שהטיבו לשיבת ציון ועיבדו תכנית התישבות יהודית בארץ .

משה הס דרש בספרו "רומא וירושלים מאת היהודים לשוב לארצם ולכונן בה מחדש את מדינתם . משה מונטיפיורי תיכנן תכניות של התישבות יהודית המונית בארץ.

קארל נטר יסד 1870 את מקוה ישראל, יהודי ירושלים יסדו 1878 את המושבה הראשונה פתח תקוה . בעתונות עוררו פ סמולנסקין ואחרים את החיבה לציון אולם למעשים

הביאה ההתעוררות עם פרוץ הפרעות בדרום רוסיה בשנות השמונים למאה 19 . אז קמה בחרקוב תנועה שקראה לעליה לארץ – ישראל ולהתישבות בה . באותו זמן (1882) פירסם ד"ר י"ל פינסקר את מחברתו אבטואמנספיציה , הדורשת שיחרור עצמי של – היהודים מהגלות ע"י הקמת מקלט בטוח לעט ישראל .

אז יסדו יהודי רוסיה את חברת חובבי ציון * בועידתם הראשונה 1884 בקטובץ הוקמה החברה לתמיכת עובדי אדמה ובעלי מלאכה בסוריה ובא"י, שאושרה 1890 ע"י הממשלה הרוסית .
תנועת חיבת ציון התפשטה גם בארצות אחרות. העתונים (המגיד , המליץ , השחר) הטיפו לישוב א"י ולתמיכה במתישבים . הוקמו המושבות (ראשון לציון , זכרון יעקב , ראש פינה וכו).

הפובליציסטיקה הציונית

על במת חו"צ הופיע אחד העם * שדרש הכשרת הלבבות כתנאי ראשון לתחית העם ולעזוב את הגטו* . 1896 הופיע ספרו של תיאודור הרצל (מדינת היהודים) ששימש יסוד לציונות המדינית .
בקונגרס שהרצל כינס באוגוסט 1897 בבאזל נוסדה ההסתדרות הציונית ונתקבלה התכנית האומרת כי הציונות שואפת לרכוש מקלט בטוח לפי משפט גלוי לעם ישראל בא"י .²¹
בימי הציונית באו ימי פריחה ושגשוג לשירה העברית , יחד עם ביאליק וטשרניחובסקי²² * הופיעו משוררים בעלי כשרנות , בעלי קומה ודמות , והעשירו את ספרותיהם ביצירות חשובות מאוד²³
ביאליק וטשרניחובסקי התוו ביצירותיהם את הדרך לסינתזה חדשה בישראל ושיריהם קראו את הדור לשחרור מלא , אנושי ויהודי , אינדבידואלי וציבורי כאחד .²⁴
שלהי המאה ה-19 וראשית המאה העשרים היו לציונות תקופת של עבודה מאומצת תנועתית – ארגונית , ושל העמקה רעיונית וגיבוש דעותיה המרובות בתורת זרמים יסודיים בתנועת – התחיה .²⁵
המחשבה הציונית עבדה אז באינטנסיביות מרובה , קבעה גישות ותפיסות משלה לגבי התופעות החדשות העולמיות , תהיה על קנקה של תרבות הלאומית בעבר , על ליקוייה ופגימותיה בהווה ועל דרכי תחייתה בעבר , חתרה אל הסינתזה של האנושות והלאומיות ביססה את האידיאלים הציוניים התוותה דרכים להגשמתם .
הציונית הניחה אז את השתות להשקפת עולם עברית מחודשת , ומכן הסתעפותה של הפובליציסטיקה הציונית ועלייתה לדרגה גבוהה מבחינות התוכן והצורה גם יחד .
ראשיתה של הפובליציסטיקה זו נעוצה בספריהם ומאמריהם של הרבנים קלישר וחרדים אחרים מרכזה בדברי הס , ופינסקר הרצל , אחד העם , בר ברוכוב ואחרים , ואת היקפת מהווים מאמריהם של ורלינסטים רבים שקולותיהם הגבירו את המנגינה הציונית , ומהם היו גם כאלה שנדבכיהם בולטים במגדל המחשבה הציונית .²⁶
בשירו "אכן גם זה מוסר אלוהים " מזהיר המשורר ביאליק את היהודים מזעם האלוהים כי הם לא האמינו בלאומיות היהודית .

אֲכֵן גַּם זֶה מוֹסֵר אֱלֹהִים וְתוֹכְחָה רַבָּה –

אֲשֶׁר תִּתְפַּחְשׁוּ לְלִבְבְּכֶם;

וְזַרְעֵתֶם עַל-כָּל-מַיִם אֶת-דַּמְעֵתְכֶם הַקְדוּשָׁה

וְעַל כָּל-קוֹ אֹר רַמְיָה תִּחְרְזוּהָ;

וּשְׂפָכְתֶם אֶת-רוּחְכֶם עָלַי כָּל-שִׁישׁ נֶכֶר

וּבְחִיק אֲכֵן זָרָה אֶת-נַפְשְׁכֶם תִּשְׁקְעוּ;

אחר כך המשורר ביאליק מתאר המשורר כיצד הנשרים הצעירים מתקרבים אל האור , כאשר כנפיים שלהם לגדול, הם עפים גבוה , אמנם אין קרן שמאל לחזור האוהל הריק של ג'ייקוב

וְאֲשֶׁר יִגְדַל מִבְּנֵיכֶם נִשָּׂר וְעָשָׂה כָּנָף –

מִקְנֹו תִשְׁלַחְוהוּ לְנִצָּח;

וְגַם כִּי-יִמְרִיא, צִמָּא שָׁמַשׁ נְאֻדִיר, בְּמָרוֹם –

ל' א-אֵלֵיכֶם הַמְאֻרֹת יוֹרִיד;

נְכִי-יִבְקַע עַב בְּכַנְפָיו וּפְלִשׁ נְתִיב לְקָרְן –

ל' א-עֵלֵיכֶם הַקָּרְן תִּצָּנַח;

ועוד שירים הקוראים לנקמה ולתוקפנות , השירה "בעיר ההריגה" זוהי סדרה של ביקורים בבית המקדש* היהודי ועל הקברים שבהם נקברו קורבנות הרדיפה, כאשר הכעס של המשורר מגיע לרמה של בגידה, עד כדי התנגדות לאלוהים, ומתאר אותם כפחדנות וטיפשות.

וְלָמָּה זֶה יִתְחַנְנוּ אֵלַי? – דִּבֶּר אֵלֵיהֶם וַיִּרְעְמוּ!

יְרִימוּ-נָא אֲגָר ף כְּנַגְדִי וַיִּתְּבְּעוּ אֶת עֵלְבוֹנָם,

אֶת-עֵלְבוֹן כָּל-הַדּוֹרוֹת מִר' אֲשֶׁם וְעַד-סוּפָם,

וַיְפּוֹצְצוּ הַשָּׁמַיִם נְכֹסָאֵי בְּאֲגָרוֹפָם.

בשיר זה יורד המשורר על ידי הקורא מלמעלה עד הקמרונות איפה תיאורים הולכים וגוברים עם אימה ומרירות.

וְרָכַתְּ מַשֶּׁם וּבָאתְּ אֶל-תּוֹךְ הַמְרַתְּפִים הָאֲפֵלִים,
מְקוֹם נִטְמָאוּ בְנוֹת עַמְּךָ הַבְּשׂוּרוֹת בֵּין הַכְּלִים,
אִשָּׁה אִשָּׁה אַחַת תַּחַת שְׂבָעָה שְׂבָעָה עֲרֵלִים,
הִבַּת לְעֵינַי אִמָּה וְהָאֵם לְעֵינַי בְּתֵהּ.

ואחר כך השיר מסתיים בצעקה של נקמה.

וְקָרַעְתְּ שֵׁם אֶת-נִפְשֶׁךָ לְעִשְׂרָה קָרְעִים
וְאֶת-לִבְכֶךָ תִּתֵּן מְאֹכֵל לְחֶרוֹן אֵין-אוֹנִים,
וְדַמְעֶתְךָ הַגְּדוּלָה הוֹרֵד שֵׁם עַל קֶדֶק'ד הַסְּלָעִים
וּשְׂאֵגְתְךָ הַמָּרָה שְׁלַח – וְתִּאֲבֵד בְּסַעְרָה.²⁷

זעקת השנאה והרצון לנקמה באה אצל ביאליק, לשיאה על לשונו של היהודי הנושא את המסר של שנאה ושנאה, בשירו "מגלת האש" אשר חוזר על לשונו נושא הנקמה.

מִתְהוֹם הָאֲבָדוֹן הַעֲלוּ לִי שִׁירַת הַחֶרֶבָן שֶׁח'רָה כְּאוֹדֵי לְבַבְכֶם;²⁸
בשירו קראו לנחשים מתאר ביאליק את המצב הרע של היהודים בגולה ואת חייהם, חייהם ריקים והם סובלים מהשפלות מסוגים שונים והמוות טוב להם.

וְנָכְלוּ חַיִּיכֶם בְּשִׁמְמוֹן, בְּעִירָם וּבִי כֶּשׁ פֹּל,
וּשְׂאֵלְתֶם אֶת-נִפְשְׁכֶם לְמוֹת וּבְחֶבְלֵי חַיִּיכֶם תִּזְעָקוּ.

הוא מתאר את אי שביעות רצונו מחוסר היענותם של היהודים לתנועה הלאומית היהודית.

כִּי הִנֵּה נִפְקֵד מְדַבְּרְכֶם, נִפְקֵד בְּנִשְׂאִים וְרוּחַ,
מִיִּרְפָּתֵי אֶרֶץ נְעוּרוֹ צִירִים מִבְּשָׂרֵי תַחֲזִיָּה;²⁹

המסקנות

1- התורה והתלמוד הם שני ספרים מלאים אכזריות וברבריות ומתארים את הנביאים בשקר ובזנות, ומותר ליהודים לרמות, לגנוב, לרצוח ולדבריים אחרים שהכילו את הספרים האלה. זה מה שעשו אותו רבני היהודים כדי לעוות, הם השפיעו על היהודים באופן ישיר, והתייחסו לאחרים ביהירות, שנאה ושנאה, ואפילו עשו את תורתם ושנאתם חוק כתוב הדבוק לצעירים ולגדולים.

2- אלוה היהודים הוא אל מיוחד אשר פוקד את עמו הנבחר להרוג את כל הזכרים בערים רחוקות מן הארץ ותושבי הארץ הזאת עצמם הושמדו על ידי גברים, אמהות או ילדים. הרבה פסוקים אלה מוזכרים בספרי התורה.

3- רוב המשוררים השייכים לתנועה הציונית היו מושפעים מהצד התוקפני כלפי העמים האחרים לכך בולט ביצירותם הספרותית את האגרסיביות כלפי האחרים, והדבר הזה היה ברור בצורה גדולה אצל השירים של ביאליק.

4- העיוות שהתרחש על כתב הקודש של היהודים (התנ"ך) ואת תורתם של הרבנים בתלמוד שקוראים לשנאה ותוקפנות כלפי עמים אחרים, וחיי היהודים בגולה, כל הסיבות האלה השפיעו השפעה גדולה על יצירותם הספרותיות של המשוררים בתקופת השירה העברית החדשה.

5- התנועה הציונית שיחקה תפקיד גדול בתהליך לחנך את היהודים על השנאה והתוקפנות כלפי העמים האחרים, והדבר הזה ברור מאוד ביצירותם הספרותיות של השירה העברית החדשה.

מקורות עבריים

1. (יאיר הופמן, "שיבת ציון" בתוך: אלי בר נביא (עורך), האטלס ההיסטורי - תולדות עם ישראל, הוצאת משכל, תשנ"ב - 1992, עמ' 28)
2. אברהם שאנן, הספרות החדשה העברית והכללית, תל אביב, 1978
3. אהרון בן אור, תולדות הספרות העברית החדשה, כרך שני, הוצאת "יזרעאל" תל-אביב, 1972
4. האינציקלופדיה העברית, חברת להוצאת אנציקלופדיה בעם, תל אביב.
5. האינציקלופדיה העברית, כללית, יהודית, וארצישראלית, חברה להוצאת אינציקלופדיות, תל - אביב, 1968, 448.
6. ח. ג. ביאליק. כל שיריו. אכן גם זה מוסר אלוהים, הוצאת דביר, 1973.
7. יעקב פזנר ואחרים, אנציקלופדיה יהודית, מכלול ערבים לידיעת היהדות והיהודים לדורותם, הוצאת ראובן מס, ירושלים, 1970.
8. מנחם מנצור, מקראה של הספרות העברית החדשה למתקדמים, הוצאת "כתב", ניויורק
9. ספר תורה נביאים וכתובים, לונדון, 1984.
10. פ. לחובר, תולדות הספרות העברית החדשה, הוצאת דביר, תל-אביב, חלק שני.
11. פינצוק, משה, מבוא ללימוד התלמוד הירושלמי, הוצאת מכון דורש ציון, 2003. עמ' 15.

12. شموאל ספראי، "תקופת המשנה והתלמוד"، בתוך: חיים הלל בן ששון (עורך)، תולדות עם ישראל בימי קדם، הוצאת דביר، תשכ"ט - 1969، עמ' 298).

مقורות عربیة

1. بديعة امين، الاسس الايدلوجية للادب الصهيوني، دار الشؤون الثقافية، بغداد، 1998
2. حسن ظاظا وآخرون، شريعة الحرب عند اليهود، دار الاتحاد العربي، القاهرة، 1976
3. عبدالوهاب المسيري، الجوانب العدوانية، صحيفة الاتحاد الاماراتية، 29 / 1 / 2005.
4. فارس غلوب، الصهيونية على خطى النازية نجمة داود والصليب المعقوف، قبرص، 1989
5. كمال الدين عون، اليهود في كتابهم المقدس اعداء الانسانية، الشعب، شارع قصر العيني، القاهرة،
6. محمد عثمان شبير، صراعنا مع اليهود في ضوء السياسة الشرعية، دار النفائس، عمان، 2004
7. محمد وجدي بكر الدباغ، الايدلوجية الصهيونية واسرائيل، مطبعة أسعد، بغداد، 1989
8. المسيري، عبدالوهاب، اليهودية والصهيونية واسرائيل، المؤسسة العربية للدراسات والنشر، بيروت، 1975.
9. مناحيم تلمي وآخريين، معجم المصطلحات الصهيونية، ترجمة احمد بركات، دار الجليل، عمان، 1988
10. موسوعة الكتاب المقدس، دار منهل الحياة، دار الكتاب المقدس، لبنان، 1993

مقורות انجليزى

- 1-Mann,Jacob,texts and studies in jewish history and literature ,v,II,newyork, 1972,
- 2-The new standndand jewish encyclopedia. Derusalem. 1977. p 1355
- 3-Trattner,ernest r, understanding the Talmud Westport, connecticat,green wood press ,1978,p111.

هوامش البحث

1 اברהام שאנن، הספרות החדשה העברית והכללית، תל אביב، 1978، עמ' 94.

ראה: امين، بديعة، الاسس الايدلوجية للادب الصهيوني، دار الشؤون الثقافية، بغداد، 1998، ص 100.

* ישיבה: מוסד - המסגרת הוותיק בעם ישראל לקיום מצות תלמוד - תורה (ע"ע) לרכיש השכלה תורנית גבוהה כהמשכו של החנוך היסודי המסרתי، וכן - בתקופות מסויימות - מוסד - פוסק להוראה - למעשה או להכשרת מורי - הוראה، בפונקציות השונות האלה ממשיכה ה' את קיומה - כמוסד מרכזי של יהדות התורה - ברציפות זה למעלה מ 2000 שנה.

האינציקלופדיה העברית، כללית، יהודית، וארצישראלית، חברה להוצאת איניקלופדיות، תל - אביב، 1968، 448.

* אגדה: ה' א' או הגדה היא، בניגוד להלכה، החלק העיוני והפיוטי של התורה שבע"פ، הכולל באורי מקראות ודרשות עליהם، אמונות ודעות، טעמי מצוות، עניני יראת אלוהים، מוסר، מדות ודרך ארץ، ספרים ומעשיות، משלים، שיחות، פתגמים ודרכי חכמה، דברי פיוט ושיר וכו'. בא' יש למצוא גם הדים מן הויכוחים והפולמוסים שהתנחלו בין חכמי ישראל לבין " המינים " וכהני הנצרות במאות הראשונות לספה"נ. בספרות הא" נשתמרו כמה אגדות וספורים שנקלטו מתוך אוצר האגדות של עמים אחרים، כמו גם כמה הזיות ואמונות תפלות، היצירה האגדית، שמשכה קרוב ל - 600 שנה، נוצרה ע"י מאות אישים בעלי השקפות שונות ומשונות שכל אחד מהם הטביע עליה את חותמו שלו، ומשום כך אין להעריך את כל החומר העצום שנצטבר בא' בקנה מידה אחת רבים מהחכמים היו דרשנים. שריכוז את פעולתם בביהמ"ד، מקום בו התכנסו לתפילה، ברצותם למשוך את כל הקהל לדרושיתיהם.

יעקב פבזנר ואחרים، אנציקלופדיה יהודית، מכלול ערבים לידיעת היהדות והיהודים לדורותם، הוצאת ראובן מס ירושלים، 1970، עמ' 11.

* המשנה היא הקובץ הראשון בתורה שבעל פה، ומכילה הלכות שנאמרו בידי התנאים ותקופתיהן של המשנה והתלמוד נמשכה כ- 600 שנה، מחורבן בית המקדש השני בשנת 70 לספירה ועד לכיבוש המוסלמי בשנת 640. בתקופה זו הועלתה על הכתב התורה שבעל פה ונכתבו שתיים מן היצירות הגדולות של העם היהודי - המשנה והתלמוד (הבבלי והירושלמי)، שנתנו לתקופה את שמה: תקופת המשנה והתלמוד. תקופה זו שאחרי החורבן עמדה בסימן היעדרם של ירושלים ובית המקדש، אך הביאה להתפתחותם של מרכזי יצירה ונהגה חלופיים، ולעלייתו של המרכז היהודי בבבל.

שמואל ספראי، "תקופת המשנה והתלמוד"، בתוך: חיים הלל בן ששון (עורך)، תולדות עם ישראל בימי קדם، הוצאת דביר، תשכ"ט - 1969، עמ' 298).

* התלמוד : המושג תלמוד כולל שני תלמודים : התלמוד הבבלי והתלמוד הירושלמי . התלמוד הבבלי והתלמוד הירושלמי נוצר במאות 3-5 לספירה בשני מרכזים - בבל וישראל . שני התלמודים מבוססים על המשנה , אך שלא כמוה , הם נכתבו בעיקר בארמית (ולא בעברית) .

פינצוק ,משה, מבוא ללימוד התלמוד הירושלמי , הוצאת מכון דורש ציון , 2003. עמ"מ 15.

The new standndand jewish encyclopedia. Derusalem. 1977. p 1355

Trattner,ernest r, understanding the Talmud Westport, connecticat,green wood press ,1978,p111.

2 מנחם מנצור , מקראה של הספרות העברית החדשה למתקדמים , הוצאת "כתב" , ניויורק , עמ"מ 93 - 94.

לפרטים נוספים ראה: عون , כمال الدين , اليهود في كتابهم المقدس اعداء الانسانية , الشعب , شارع قصر العيني , القاهرة , ص 85

3 احمد شلبي, مقارنة الأديان, مطبعة لجنة التأليف والترجمة, القاهرة, 1966, ص 62.

4 علي عبد الواحد وافي, اليهودية واليهود, بحث في ديانتهم, وتأريخهم ونظامهم الاجتماعي والاقتصادي, مكتبة غريب, دار الهنا للطباعة, ص 10.

5 اوغست روهلنج, الكنز المرصود في قواعد التلمود, ط 2, ترجمة يوسف حسن نصر الله, بيروت, 1968, وللمزيد انظر صبري جرجيس. التراث اليهودي الصهيوني والفكر الفرويدي أضواء على الاصول الصهيونية لفكر سجمند فرويد, مطبعة مخيمر, القاهرة, 1970, ص 68.

و عبد الوهاب عبد السلام طويلة. مغالطات اليهود وردھا من واقع أسفارهم, دار القلم, دمشق, ط 1, 2007, ص 22-23.

6 عبدالوهاب المسيري , الجوانب العدوانية , صحيفة الاتحاد الاماراتية , 29 / 1 / 2005.

7 دברים 7, לח

8 זכריה יד, ג

9 عبدالوهاب المسيري, مصدر سابق

10 حسن ظاظا وآخرون , شريعة الحرب عند اليهود , دار الاتحاد العربي , القاهرة , 1976, ص 27.

11 دברים 7, טז

12 במדבר לא, טז-יח

13 יהושע 6, כא

14 حسن ظاظا , مصدر سابق , ص 206.

15 שמואל ב : יב - יג

16 محمد عثمان شبير , صراعنا مع اليهود في ضوء السياسة الشرعية , دار النفائس , عمان , 2004, ص 17.

17 محمد وجدي بكر الدباغ , الايدولوجية الصهيونية واسرائيل , مطبعة أسعد , بغداد , 1989, ص 22.

18 التنتية , (14 , 2).

* השכלה : תנועה שקמה ביהדות גרמניה במאה 18 בעקבות התנועה הכללית לשיחרור החברה מסבל ירושתם של ימי הביניים , מגמתה היתה הפצת התרבות המערבית בין היהודים והתקרבות לעם הארץ במטרה להכשרים לקראת אמנציפציה , ראשוני התנועה ראו צורך בראשית פעולתם לשנות את החנוך ולהחיות את הספרות העב' לשם כך יסדו ב 1778 את ביה"ס החפשי , שהונהגה בו השפה הגרמנית כשפת לימוד המדעים ואת " המאסף" מחוללי התנועה בגרמניה היו מנדלסון,וויזל , אייכל , בן זאב , משם עברה התנועה לארצות אחרות . ראשי המדברים בגליציה היו : פרל , קרוכמל , רפופורת , בדרום רוסיה : יצחק בר לוינסון , אדם הכהן , מ . א . גינזבורג , ובארצות מזרח אירופה שימשה גורם להתגברות השאיפה לחיי עבודה ולתחיה השפה העברית ולהשכלה כללית , ברוסיה נוסדה " חברה להפצת ההשכלה בין היהודים שיסדה בתי ספר שונים .

יעקוב פבזנר ואחרים ,שם, עמ"מ 141.

19 אהרון בן אור , תולדות הספרות העברית החדשה , כרך שני , הוצאת "יזרעאל" תל-אביב , 1972 ע"מ 5.

20 האינציקלופדיה העברית , חברה להוצאת אנציקלופדיה בעם , תל אביב , כרך 26 ע"מ 681.

* ציון" במובנה ההיסטורי המקורי היא הזרתם של היהודים מגלות בבל לציון, לירושלים, בעקבות הכרזת כורש בשנת 538 לפני הספירה.

(יאיר הופמן, "שיבת ציון" בתוך: אלי בר נביא (עורך), האטלס ההיסטורי - תולדות עם ישראל, הוצאת משכל, תשנ"ב - 1992, עמ' 28)

* צבי קאלשיר: הרב צבי הירש קאלישר- נולד בפרוסיה ב-1795. הוא היה מתנגד חריף לתנועת הרפורמה ביהדות

מרדכי אליאב, אגודת רבי עזראל הילדסהימר, הוצאת ראובן, מס, ירושלים, תשכ"ו, עמ' מה

* אליהו גוטמכר: רב בעל-שם ובעל - מופת, ממבשרי הציונית, למד בישיבות שונות הושפע מר" עקיבא איגר, מנעוריו דבק גם בתורת - הסוד. כהונתו הראשונה כרב היתה בפלשן, ממנה עבר לגרידיץ ובה כיהן 34 שנה, ונדע כ"צדיק מגרידיץ" נהג לדרוש בביהכ"ס בכל שבת וקיים ישיבה גדולה "להבחורים היה ביתו פתוח לרווחה, ואף כי משכרתו פחותה אכלו שתו בלא רשיון" אמונתו בנס הקלה על השתתפותו בראשית המעשה של חיבת - ציון, טוב - לבו ושאיפתו לכונן בית חדש לתורה ולתעודה קשרוהו עם בני הישוב הישן בירושלים.

האינציקלופדיה העברית, שם, עמ' 335-336.

* חובבי ציון: אגודות לישוב א"י, שנוסדו ברוסיה ובארצות אחרות לשם תמיכה במושבות הקיימות ויסוד מושבות חדשות בא"י. 1884 נר" בועידת קטוביץ ברית אגודות חו"צ " מזכרת משה", לכבוד מונטיפיורי, בנשיאות פינסקר. 1887 התקיימה ועידה בדרוסקניק 1889 התפטר פינסקר מהנשיאות ובאותה שנה נבחרה נשיאות של הרב מוהליבר, ש"י פין וא. גרינברג, 1890 נתאשרה ע"י ממשלת רוסיה החברה לתמיכת עובדי אדמה ובעלי מלאכה יהודיים בא"י ובסוריה. הועידה הרביעית באודיסה בחרה את פינסקר לנשיא. נו ועד פועל ביפו עם טיומקין בראשו. לרגל ספרות בקרקעות חל צמצום בפעולות. 1900 הלכה משלחת לא"י עם אחד העם בראשה.

1901 נשלחה משלחת אל רוטשילד בפאריס בהצעה לבטל שיטת האפוטרופסות בישוב. בהשפעה "בני משה" גברה העבודה התרבותית. באו שיפורים בעבודת החינוך. 1906 נבחר אוסישקין לנשיא הועד. הפעולות התרחבו הודות למהפכה הרוסית (1905) ולמהפכה התורכית (1908) נוסדו מושבי פועלים ("עין גנים", נחלת יהודה), מושבה לעולי קוקז ("באר יעקב") לשכות מודיעין בעיר א"י, מוסדות לרכשית קרקעות ועוד. עם המהפכה הבולשביסטית בטלה עבודת הועד.

יעקב פבזנר ואחרים, שם, עמ' 160.

* אחד העם: סופר ופובליציסט, נולד באוקראינה למשפחה חסידית, מאמרו הראשון "לא זו הדרך" פורסם באודסה ב"מליץ" (1889) וזכה לתגובות נמרצות וסותרות, באותה תקופה נוסד בהשפעתו אגודת "בני משה" וכן יסד וערך את הירחון "השילוח" בברלין.

ב - 1907 התישב בלונדון ועמד בראש המתנגדים לציונות המדינית של הרצל. ב-1912 עלה אחד העם ל"ארץ ישראל" והתישב בתל - אביב על אף בריאתו הלקויה שקד על עבודתו הספרותית ונטל חלק פעיל בחיים הציבוריים.

מנחם מנצור, שם, עמ' 29.

* גטו: שם רובע מיוחד ליהודים בגולה, מקורו לפי המשוער, ב geto (בית היציקה החדש), מקום הרובע שהוקצע ליהודים בוונציה ב-1516. בתחילה בחרו היהודים, מרצונם הטוב, מטעמים דתיים, בטחוניים ואחרים, לשבת בצוותא בשכונות מיוחדות, שהפכו במרוצת הזמן, בגזרת השלטונות, לשכונות סגורות ומוקפות חומה, אשר מחוץ להן היתה אסורה הישיבה ליהודים, מלך ארגוניה היה הראשון שהקצה ב-1239 ליהודי וולנסיה רובע מיוחד. כמוהו עשו בגרמניה בסוף מאה 13, הגטו הסגור החל להתפתח בסוף ימי הביניים בספרד דרום צרפת ואיטליה.

פבזנר, יעקב, שם, עמ' 106.

לפרטים נוספים ראה: מנחם תלמי ואחרים, معجم المصطلحات الصهيونية، ترجمة احمد بركات، دار الجليل، عمان، 1988، ص 98.

غلوب، فارس، الصهيونية على خطى النازية نجمة داود والصليب المعقوف، قبرص، 1989، ص 37.

¹¹ יעקב פבזנר, שם, עמ' 49

* تشرنחובסקי : مشورر עברי . نولد במיכאילובקה (פלך טאבריה יקרים) . אביו היה שומר מצוות אך רחוק מקנאות דתית . הילד התחנך באוירה כפרית ובתנאים שונים מאלה שבהם התחנכו סופרי- ישראל האחרים . בן חמש למד רוסית , בן שבע – עברית . הוא קיבל את השכלתו העברית והכללית מפי מורים בגלוי ובהיר . בין הספרים העבריים הראשונים שקרא היו הרומאנים של מאפו ושירי מיכ"ל . ידיעותיו בתלמוד באו לו מכלי שני , להוציא כמה דפים ממסכת ברכות , שלמד בילדותו . עיקר לימודו בימי הילדות היה התנ"ך כפשוטו . בבית – הספר למד גם גרמנית , נוסף על הרוסית . בין הספרים האלה – עבריים הראשונים שקרא , כשהוא בן שמונה או עשר , היו " האמלט" ו" מאקבת" לשקספיר , בתרגום רוסי , ומאוחר יותר – " איליאס" ו"אודיסיאה" . בן שתים – עשרה היה כשניסה לחבר דראמה ופואימה . בילדותו התחנך תשרניחובסקי בבית הוריו הכפריים , יהודים שומרי – דת , השפעת הכפר ונפיו מורגשת מאד ביצירתו השירית , וחזקה עליו גם השפעת חינוכו ברוח המסורת , ההשכלה וחיבת - ציון – מזה , וברוח הספרות העברית והכללית – מזה .

שאנן , אברהם , שם , עמ" 365.

²² המסירי , عبدالوهاب , اليهودية والصهيونية واسرائيل , المؤسسة العربية للدراسات والنشر , بيروت , 1975 , ص 207 .

²³ אהרון בן – אור , שם , עמ" 8 .

²⁴ האינציקלופדיה העברית , שם , עמ" 688 .

²⁵ פ. לחובר , תולדות הספרות העברית החדשה , הוצאת דביר , תל- אביב , חלק שני , עמ" 10 .

²⁶ אהרון בן-אור , שם , עמ" 10 .

* בית המקדש : המקום הקדוש ביותר שהיה לעם ישראל מקומו היה על הר המוריה בירושלים נקרא גם : בית הבחירה , בית זבול , ועוד , הבית הראשון נבנה על ידי שלמה המלך (מקדש שלמה) . פבזנר , יעקב , שם , עמ" 77 .

ראה : موسوعة الكتاب المقدس , دار منهل الحياة , دار الكتاب المقدس , لبنان , 1993 , ص 333 .

Mann, Jacob, texts and studies in jewish history and literature , v, ll, newyork, 1972, p1846.

²⁷ ח. נ. ביאליק . כל שיריו . אכן גם זה מוסר אלוהים , הוצאת דביר , 1973 , עמ" 141 .

²⁸ ח. נ. ביאליק . כל שיריו , מגלת האש , עמ" 376 .

²⁹ ח. נ. ביאליק . כל שיריו , קראו לנחשים , עמ" 184 .